Eduskunta

Hallintovaliokunta

HE 60/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi digitaalisten palvelujen tarjoamisesta sekä sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain muuttamisesta

Etelä-Suomen aluehallintovirasto kiittää valiokuntaa mahdollisuudesta lausua otsikon mukaisesti hallituksen esityksestä.

Saavutettavuusstandardien ja -ohjeistuksen saatavuus ja kääntäminen

Lain säädösosassa saavutettavuusstandardin ja -ohjeistuksen saatavuutta ja kääntämistä käsitellään 3. luvun 7 §:ssä ja 4. luvun 12 §:ssä:

> *Valvontaviranomaisen on pidettävä jokaisen saatavilla verkkosivustollaan osoitteessa www.saavutettavuusvaatimukset.fi 1 momentissa tarkoitettujen yhdenmukaistettujen standardien tai niiden osien sekä niissä viitattujen ohjeiden suomen- ja ruotsinkieliset viralliset käännökset.*
>
> ja
>
> *Valvontaviranomaisen tehtävänä on: --*
> *2) osallistua kansainvälisten saavutettavuusohjeiden valmisteluun ja huolehtia yhteistyössä Viestintäviraston kanssa digitaalisia palveluja koskevien velvoittavien saavutettavuusstandardien tai niiden osien ja niissä viitattujen ohjeiden kääntämisestä suomen ja ruotsin kielelle*

Standardien ja niissä viitattujen ohjeiden käännöstyöstä ja saatavuudesta kerrotaan tarkemmin perustelutekstin sivuilla 74 ja 83-84.

Säädöstekstiä tulisi muuttaa siltä osin, mikä taho vastaa standardissa viitatun kansainvälisen saavutettavuusohjeistuksen viimeisimmän version kääntämisestä.

Eurooppalainen standardi, johon EU:n virallisessa lehdessä viitataan ja joka toimii digitaalisten saavutettavuusvaatimusten pohjana, viittaa saavutettavuusvaatimusten osalta

käytännössä suoraan WCAG-ohjeistukseen, jota ylläpitää ja kehittää kansainvälinen World Wide Web -konsortio (W3C).

Itse eurooppalaisen standardin käännöstyö on selkeästi vastuutettu Etelä-Suomen aluehallintovirastolle, käytännössä yhteistyössä Viestintäviraston kanssa tehtäväksi. On syytä huomauttaa, että jo tämä tehtävä muodostuu valvontaviranomaisen nykyresurssien kannalta haasteelliseksi. Etelä-Suomen aluehallintoviraston riittävät resurssit käännöstyön hoitamiseksi tulisi varmistaa tai standardin käännöstyö tulisi vastuuttaa toiselle viranomaiselle.

Saavutettavuusohjeistuksen käännöksen vastuutus lakiesityksessä vs. W3C:n käännöspolitiikka

W3C on maailmanlaajuinen yhdistysten, yritysten ja julkishallinnon organisaatioiden yhteenliittymä, joka vastaa kansainvälisen WCAG-ohjeistuksen ylläpidosta ja kehittämisestä. WCAG-ohjeistukseen sisältyvä kriteeristö toimii käytännössä myös lakiesityksen saavutettavuusvaatimusten sisältönä.

W3C:n sääntöjen mukaan WCAG-ohjeistuksen ns. virallisia tarkoituksia varten tehdyn käännöstyön tulee noudattaa tiettyä prosessia, joka on kuvattu W3C:n verkkosivuilla (https://www.w3.org/2005/02/TranslationPolicy.html). Tällä hetkellä W3C:n hyväksymä virallinen suomenkielinen käännös on olemassa WCAG-kriteeristön versiosta 2.0. Käännös on tehty vuonna 2011, ja siitä vastasi Tampereen teknillinen yliopisto yhdessä Hypermedialaboratorion ja Suomen W3C-toimiston kanssa.

WCAG-ohjeistuksen uusimman 2.1-version kriteeristöstä ei ole olemassa vielä suomenkielistä versiota, vaan 2.1-version sisältämät 17 uutta A- ja AA-tason kriteeriä ovat suomentamatta. Olisi toivottavaa ja tarkoituksenmukaista, että näiden virallisesta suomennoksesta vastaisi Suomen W3C-toimisto yhdessä Tampereen teknillisen yliopiston kanssa, sillä kriteeristön käännöstyö vaatii syvällistä teknistä perehtyneisyyttä ja termistön laajaa ja täsmällistä tuntemusta, jota löytyy W3C-toimistosta.

Ei ole tarkoituksenmukaista, että kriteeristöstä olisi olemassa W3C:n hyväksymä virallinen versio ja mahdollinen Etelä-Suomen aluehallintoviraston tuottama erillinen versio, vaan selkeyden ja myös resurssinäkökulman vuoksi lain vaatimusten tulisi perustua W3C:n hyväksymään viralliseen käännökseen.

WCAG-kriteeristön ruotsinnos

W3C hyväksyy WCAG-kriteeristöstä pääsääntöisesti vain yhden virallisen kieliversion. On oletettavaa, että Ruotsin valvontaviranomainen tai jokin muu teknisen saavutettavuusohjeistuksen parissa työskentelevä taho käynnistää tai on jo käynnistänyt ohjeistuksen virallisen käännösprosessin ruotsin kielelle.

Tämä on ristiriidassa lain 4. luvun 12 §:n 2 momentin toisen kohdan kanssa, jossa valvontaviranomaisen tehtäviksi annetaan saavutettavuusstandardissa viitattujen ohjeiden kääntäminen suomen ja *ruotsin kielelle*.

Ei ole tarkoituksenmukaista, että kriteeristöstä olisi olemassa sekä W3C:n hyväksymä virallinen ruotsinnos että Suomessa uudelleen käännetty epävirallinen ruotsinkielinen versio.

Ehdotus: Valvontaviranomaisen tehtäväksi käännösten saatavuuden varmistaminen

Etelä-Suomen aluehallintoviraston näkökanta on, että lakiesitys tulisi muotoilla tältä osin uudestaan. Valvontaviranomaisen tehtävän voisi kirjata sisällöllisesti näin:

- **Valvontaviranomaisen tehtävänä on osallistua kansainvälisten saavutettavuusohjeiden valmisteluun ja huolehtia yhteistyössä Viestintäviraston kanssa digitaalisia palveluja koskevien velvoittavien saavutettavuusstandardien tai niiden osien kääntämisestä suomen ja ruotsin kielille. *Lisäksi valvontaviranomaisen tulee varmistaa, että kansainvälisistä saavutettavuusohjeista on vapaasti yleisessä tietoverkossa saatavilla viralliset käännökset suomen ja ruotsin kielillä.***

Tämä muotoilu jättäisi avoimeksi sen, mikä taho vastaisi käännöksen toteutuksesta. Muotoilu tarkoittaisi käytännössä sitä, että jos mikään muu organisaatio ei vastaa käännösprosessista, Etelä-Suomen aluehallintovirasto olisi velvoitettu huolehtimaan siitä. Tällöin tulisi varmistaa, että Etelä-Suomen aluehallintovirastolla on käännöstyön koordinointiin ja hoitamiseen riittävät resurssit, mikä käytännössä tarkoittaa normaalien resurssien lisäksi tilapäistä ylimääräistä resurssia.

Tiedostoja koskevien siirtymäaikojen selventäminen

Säädösosan 5. luvun 17 §:n siirtymäsäännöksissä todetaan, että saavutettavuusvaatimuksia "*sovelletaan digitaalisissa palveluissa olevien toimisto-ohjelmien tiedostomuotoihin, jotka on julkaistu 23. päivän syyskuuta 2018 jälkeen.*" Perusteluosan sivuilla 89-91 kerrotaan tarkemmin lain voimaantulosta ja siirtymäajoista saavutettavuusvaatimusten toteuttamiseen.

Perustelutekstissä todetaan, että käytännössä tiedostomuotoja koskeva siirtymäaika noudattaa digitaalisen palvelun yleistä siirtymäaikaa: "Vaikka tiedostomuotoja koskee saavutettavuusvaatimukset jo 23 päivän syyskuuta 2018 jälkeen julkaisuihin tiedostoihin, ei lain säännökset tule sovellettavaksi näihin tiedostoihin kuin vasta siinä vaiheessa, kun digitaaliseen palveluun aletaan soveltaa lain säännöksiä."

Säädöstekstiä tulisi selventää tältä osin, ja asia tulisi ilmaista selkeämmin myös perustelutekstissä.

Intranetien kuuluminen lain soveltamisalaan ja termin intranet määrittely

Lainsäädäntötyöryhmältä saadun tiedon mukaan intranetit olisi alkuperäisestä lakiesityksestä poiketen tarkoitus ottaa lain soveltamisalan piiriin. Jos intranetit tulevat kuulumaan lain soveltamisalaan, tulisi intranetin käsite määritellä tarkemmin. On epäselvää, kuuluvatko digitaaliset työympäristöt intranetin käsitteen alle vai ei. Tällä hetkellä vaikuttaisi pikemminkin siltä, että intranet voidaan katsoa laajasti ajateltuna osaksi digitaalisen työympäristön käsitettä. Asiasta tulisi säätää selvästi lakitekstissä.

Julkishallinnon avoin data ja rajapintojen hyödyntäminen

Julkinen sektori tarjoaa yhä enemmän dataa vapaasti hyödynnettäväksi rajapintojen kautta, usein niin, että tiedon tarjoaja ei itse tee vastaavaa palvelua lainkaan. On epäselvää, koskeeko lakiesitys myös tällaisen datan avulla toteutettavia palveluja ja/tai pitäisikö datalle

erikseen asettaa vaateita saavutettavuuden huomioimisesta Lakitekstiä tulisi selventää tältä osin.

Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat

-vastuualueen johtaja Marko Peltonen

Ylitarkastaja Johanna Koskela

ETELÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO
Postiosoite: PL 150, 13101 Hämeenlinna

puh. 029 501 6000
kirjaamo.etela@avi.fi
www.avi.fi/etela

Hämeenlinnan päätoimipaikka
Birger Jaarlin katu 15

Helsingin toimipaikka
Ratapihantie 9

Kouvolan toimipaikka
Kauppamiehenkatu 4